Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000646

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-03-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марковський Олег Анатолійович
2. Oleh A. Markovskyi

Кваліфікація: 051

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0003-6395-0433

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 051 Економіка

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: лісове господарство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12437

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68, 06

Тема дисертації:

1. Удосконалення еколого-економічного механізму ефективного побічного лісокористування.
2. Improvement of the Ecological and Economic Mechanism for Efficient Non-Timber Forest Use.

Реферат:

1. У дисертації розкрито теоретичні засади та вдосконалено категоріально- понятійний апарат дослідження еколого-економічного механізму побічного лісокористування. Сформовано авторський концепт побудови методології дослідження його інституційного підґрунтя, а також визначено місце та роль діяльності з використання недеревних лісових ресурсів у підвищенні продуктивності екосистемних функцій лісових угідь. Розроблено теоретичні засади ідентифікації основних детермінант удосконалення ринків продукції побічного лісокористування на основі бібліометричного аналізу (з використанням VOSviewer v.1.6.10) та трендового аналізу (за допомогою Google Trends) за двома критеріями: рівнем тісноти взаємозв'язку наукових досліджень і еволюційно-часовим виміром. Це дало змогу виявити ключові тенденції та фактори, що визначатимуть трансформацію та інтеграцію сектору недеревних лісових продуктів в економіку України в повоєнний період. Запропоновано методичні положення для вирішення проблем розвитку галузі побічного

лісокористування в Україні та світі, що передбачають: оцінку стану та потенціалу використання недеревних лісових ресурсів; аналіз динаміки світових обсягів заготівлі та міжнародної торгівлі основними групами продукції побічного користування (ягоди, гриби, лікарські рослини, соки тощо) за напрямами виробництва, експорту, імпорту та внутрішнього споживання; визначення експортної орієнтації та імпортозалежності ринків; а також позиціонування країн за рівнем розвитку та інтеграції цього сектору в національну економіку з використанням матричного підходу. Аналіз інституційного забезпечення управління лісогосподарським виробництвом показує, що його ключовою рисою є гібридний характер, що формується взаємодією формальних норм (законодавство, ліцензії, квоти) та неформальних інститутів (традиційні знання, місцеві звичаї). Існуюча система відзначається інституційною фрагментарністю та глибинною суперечністю між державними регуляторними підходами та органічними практиками місцевих громад. Ця дисфункція проявляється в масовому невиконанні нормативних приписів, сприйнятті побічних лісових ресурсів як відкритого доступу, що призводить до ресурсної деградації, скорочення біорізноманіття та функціонування значної частини ринку в тіньовому секторі. Удосконалено методичний підхід до еколого-економічного аналізу ефективності побічного лісокористування, який забезпечує перехід від одномірної оцінки (зосередженої виключно на економічному доході) до багатокритеріального інтегрального вимірювання. Цей підхід дає змогу кількісно оцінити синергетичні ефекти та компроміси між трьома ключовими компонентами збалансованого розвитку: економічною результативністю (валовий дохід, чистий прибуток, додана вартість), соціальним впливом (створення робочих місць і підвищення доходів сільського населення) та екологічною стійкістю (відтворювальна ємність ресурсної бази, збереження біорізноманіття та цілісності екосистем). Удосконалено еколого-економічний механізм, який ґрунтується на комплексному підході, що усуває ключову проблему розриву між економічним використанням побічних лісових ресурсів та екологічною безпекою екосистем. Розроблено концептуальні засади, які дають змогу трансформувати побічне лісокористування зі стихійного збирання на управління відтворюваним природним капіталом шляхом застосування інтегрального показника ефективності, що одночасно враховує обсяг валової продукції, рівень доходу та нормативи відтворення біоресурсів. Сформовано на основі прогнозної моделі алгоритм реалізації еколого-економічного механізму, який виступає практичним інструментом підтримки управлінських рішень. Він дає змогу лісогосподарським підприємствам та регулюючим органам визначати оптимальні ліміти заготівлі побічної продукції, здійснювати просторове зонування за критерієм допустимого навантаження та впроваджувати диференційовані економічні стимули для користувачів, які дотримуються принципів збалансованості. Це забезпечуватиме довгострокове збереження відтворювального потенціалу ресурсної бази та максимізацію суспільної економічної вигоди.

2. The dissertation reveals the theoretical foundations and improves the categorical and conceptual framework for the study of the ecological and economic mechanism of non-timber forest use. An authorial concept for constructing a research methodology of its institutional basis is developed, and the place and role of activities related to the use of non-timber forest resources in enhancing the productivity of forest ecosystem functions are determined. The theoretical foundations for identifying the main determinants of improving markets for non-timber forest products are developed based on bibliometric analysis (using VOSviewer v.1.6.10) and trend analysis (using Google Trends), according to two criteria: the level of interconnection between scientific research and the evolutionary-temporal dimension. This made it possible to identify key trends and factors that will determine the transformation and integration of the non-timber forest products sector into the economy of Ukraine in the post-war period. Methodological provisions for solving the problems of development of the non-timber forest sector in Ukraine and globally are proposed, including: assessment of the state and potential of non-timber forest resource use; analysis of the dynamics of global harvesting volumes and international trade in major product groups (berries, mushrooms, medicinal plants, sap, etc.) by production, export, import, and domestic consumption; determination of export orientation and import dependence of markets; and positioning of countries according to the level of development and integration of this sector into national economies using a matrix approach. The analysis of institutional support for forest management demonstrates that its key feature is a hybrid nature formed through the interaction of formal institutions (legislation, licenses, quotas) and informal institutions (traditional

knowledge, local customs). The existing system is characterized by institutional fragmentation and deep contradictions between state regulatory approaches and organic practices of local communities. This dysfunction manifests itself in widespread non-compliance with regulatory requirements, perception of non-timber forest resources as open- access goods, leading to resource degradation, biodiversity loss, and the functioning of a significant part of the market in the shadow economy. The methodological approach to ecological and economic efficiency analysis of non-timber forest use has been improved, ensuring a transition from a one- dimensional assessment (focused solely on economic income) to a multi-criteria integrated measurement. This approach enables quantitative evaluation of synergetic effects and trade-offs among three key components of sustainable development: economic performance (gross income, net profit, value added), social impact (job creation and increased rural incomes), and environmental sustainability (resource regeneration capacity, biodiversity conservation, and ecosystem integrity). The ecological and economic mechanism has been improved based on a comprehensive approach that eliminates the key problem of the gap between economic use of non-timber forest resources and environmental safety of ecosystems. Conceptual foundations are developed to transform non-timber forest use from spontaneous gathering into the management of renewable natural capital through the application of an integrated efficiency indicator that simultaneously accounts for gross output, income levels, and biological resource regeneration standards. Based on a predictive model, an algorithm for implementing the ecological and economic mechanism has been developed, serving as a practical decision- support tool. It enables forestry enterprises and regulatory authorities to determine optimal harvesting limits for non-timber products, carry out spatial zoning based on permissible load criteria, and implement differentiated economic incentives for users adhering to sustainability principles. This will ensure long-term preservation of the reproductive capacity of the resource base and maximization of overall socio- economic benefits.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121U109055

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1). Марковський О.А. Еколого-економічні аспекти розвитку побічного лісокористування. Збалансоване природокористування. № 3. 2023. С. 68-76. DOI: http://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2023.287818.
- 2). Височанська М.Я., Марковський О.А. Концептуальний підхід еколого-економічного механізму щодо ефективного побічного лісокористування. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 6. 2025. DOI: http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.32 URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6756/6854
- 3). Височанська М.Я., Марковський О.А. Сучасний стан та напрями раціонального використання ресурсів побічного лісокористування. Інвестиції: практика та досвід. № 13. 2025. С. 72-78. DOI: https://doi.org/10.32702/2306- 6814.2025.13.72
- 4). Височанська М.Я., Марковський О.А. Світовий досвід формування еколого-економічного механізму ефективного використання недеревної лісової продукції. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 7. 2025. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.35%20 URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7014/7123
- 1). Vysochanska M., Markovskyi O. Aspects of development and reproduction of ancillary forest use. Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 1. (6-7 липня 2023, м. Київ). Київ. 2023. С. 34-36. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/zbirnyky_conferentsii/zbirnik%20lipen%201.pdf.

- 2). Vysochanska M., Markovskyi O. Eefficiency production of the ecological products of by-law use. Вклад молодих вчених у розбудову незалежності України: матеріали наук.-практ. конф. (23–24 серпня 2023, м. Київ). К.: ДІА, 2023. С. 12-14. URL: https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/zbirnyky_conferentsii/Zbirnik%20konf%2024.08.202 3.pdf
- 3). Марковський О.А. Сучасний стан та тенденції розвитку побічного лісокористування. Інноваційні екологобезпечні технології рослинництва в умовах воєнного стану: матеріали ІІ Всеукраїнської наук.-практ. конф. (31 серпня 2023, м. Київ). 2023. С. 110-112. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/zbirnyky_conferentsii/zbirnik%20konf%2031.08.202 3.pdf
- 4). Височанська М.Я., Марковський О.А. Удосконалення організаційно-економічного механізму ефективності використання лісових ресурсів і продуктів побічного лісокористування. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (26 жовтня 2023, м. Біла Церква). Біла Церква, С. 72-74. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zb_tez_ecol_26.10.23.pdf
- 5). Височанська М.Я., Марковський О.А. Раціональне використання продуктів побічного лісокористування. Продовольча та екологічна безпека України: проблеми та шляхи їх подолання: матеріали наук.-практ. конф. (12 жовтня 2023, м. Київ). К.: ДІА, 2023. С. 30-32. URL: https://drive.google.com/file/d/1yBIErzHTvSr07ekEi2Q6i6gF_Slw4U-Z/view
- 6). Марковський О.А. Еколого-економічна оцінка лісовідновлення в умовах воєнного стану. Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення і зміни клімату (GEOPOINT - 2024). Збірка наукових праць Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, студентів та аспірантів (7-10 березня 2024, м. Київ). За науковою редакцією проф. Ковальчука І.П. К.: Вид. центр НУБІП, 2024. С. 84-86. URL: https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f56237f5-6e44-4d0d-b36d-3c837eea6d36/conten
- 7). Марковський О.А. Інноваційно-інвестиційні аспекти ефективності використання побічного лісокористування. Сучасний менеджмент: витоки, реалії та перспективи розвитку: тези доп. Х Всеукр. студент. наук.-практ. конф., присвяч. 73-ій річниці від дня народження д.е.н., професора Петра Степановича Березівського. Львів, 2024. С. 99-101.
- 8). Vysochanska M., Markovskyi O. Economic evaluation of forest restoration under the conditions of marital state. Землевпорядна галузь України: здобутки, виклики та перспективи: матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (7–8 березня 2023, м. Біла Церква). Біла Церква: БНАУ, 2024. С. 22-23. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://science.btsau.edu.ua/sites/de fault/files/tezy/tezy_zemlevpor_galuz_7-8.03.2024.pdf
- 9). Vysochanska M., Markovskyi O. Development of the organizational and economic mechanism regarding the efficiency of the use of secondary forest use. Сучасний стан, проблеми і перспективи лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (19 квітня 2024, м. Біла Церква). Біла Церква: БНАУ, 2024. С. 202-204. URL: https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27
- 10). Марковський О.А. Economic efficiency of the use of by-products of forest use. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 1 (17-18 жовтня 2024, м. Київ). К.: ДІА, 2024. С. 21-25. URL: https://drive.google.com/file/d/1Q0YIRZcleN-JmWNOsSYFRDvG- kzN5d4N/view
- 11). Vysochanska M.Ya., Zubchenko V.V., Markovskyi O.A. Innovative aspects of medicinal plant growing technologies. Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень: матеріали VII Міжнар. наук. конф. (25 березня 2025, с. Березоточа). Київ: ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2025. С. 79-81. https://doi.org/10.5281/zenodo.15240422
- 12). Височанська М.Я., Марковський О.А. Інституційні основи підвищення ефективності побічного лісокористування. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 1 (15 травня 2025, м. Київ). К.: ДІА, 2025. С. 37-39. URL:

https://agroeco.org.ua/novini/zbalansovane-prirodokoristuvannja-tradicii- perspektivi-ta-innovacii-chastina-1-materiali-mizhnarodnoi-naukovo-praktichnoi- konferencii-2/

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0121U109055

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височанська Марія Ярославівна

2. Mariia Y. Vysochanska

Кваліфікація: д. е. н., с.д., 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2116-9991

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Комарова Наталія Вікторівна

2. Nataliia V. Komarova

Кваліфікація: д.філософ, доц., 051

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9347-455X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Білоцерківський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493712

Місцезнаходження: пл. Соборна, Біла Церква, Білоцерківський р-н., 09100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голян Василь Анатолійович

2. Vasyl A. Holian

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2502-4573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України "Боярський коледж екології і природних ресурсів"

Код за ЄДРПОУ: 38295449

Місцезнаходження: 08152

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шершун Микола Харитонович

2. MYKOLA SHERSHUN

Кваліфікація: доктор економічних наук, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1513-3880

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сахарнацька Людмила Іванівна

2. Lyudmyla I. Sakharnatska

Кваліфікація: к. е. н., с.д., 08.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5863-4917

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Мішенін Євген Васильович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Мішенін Євген Васильович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Гаврилюк Лілія В'ячеславівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна